

Protokół posiedzenia
Centralnej Komisji Metodycznej
Warszawa, 4-5 kwietnia 2018 r.

Obecni:

- Hanna Staszewska (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) – przewodnicząca,
- Robert Górski (NDAP) – sekretarz,
- Kamila Follprecht (Archiwum Narodowe w Krakowie),
- Małgorzata Król (Archiwum Akt Nowych),
- Zbigniew Marek (Archiwum Państwowe w Poznaniu),
- Monika Płuciennik (Archiwum Państwowe w Gdańsku),
- Barbara Ratajewska (Archiwum Państwowe w Lesznie),
- Aleksandra Starczewska-Wojnar (Archiwum Państwowe w Opolu),
- Jakub Żygawski (Archiwum Państwowe w Zamościu),
- Dariusz Magier (Archiwum Państwowe w Siedlcach),

goście:

- Maciej Zdunek, dyrektor Departamentu Archiwistyki NDAP,
- Bartosz Nowożycki (Departament Archiwistyki NDAP),
- Anna Laszuk (Departament Archiwistyki NDAP),
- Maciej Parzniewski (Narodowe Archiwum Cyfrowe),
- Katarzyna Kalisz (Narodowe Archiwum Cyfrowe),
- Katarzyna Plewka (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

oraz

- Wojciech Woźniak (Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych) – obecny 5 kwietnia,
- Henryk Niestrój, zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Porządek posiedzenia:

1. Otwarcie posiedzenia,
2. Omówienie projektu zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii w archiwach państwowych,
3. Metodyka opracowania źródeł muzycznych w archiwach państwowych – prezentacja Moniki Płuciennik
4. Omówienie projektu zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji dokumentów dźwiękowych i filmowych w archiwach państwowych,
5. „Records in Context RIC-CM w kierunku semantycznej interoperacyjności” – prezentacja dr. Bartosza Nowożyckiego,
6. Opiniowanie projektu zarządzenia w sprawie postępowania z rozbitymi zespołami (zbiorami) archiwalnymi w archiwach państwowych,
7. Wolne głosy i wnioski,
8. Zamknięcie posiedzenia.

Ad 1.

Posiedzenie Centralnej Komisji Metodycznej otworzyła przewodnicząca Hanna Staszewska. Powitała przybyłych członków Komisji oraz gości. Przedstawiła zebrany porządek spotkania, który został przyjęty bez uwag.

Ad 2.

Pierwszym punktem posiedzenia był projekt zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii w archiwach państwowych (załącznik nr 1).

Dyskusję rozpoczęto od definicji fotografii zawartą w § 3 projektu zarządzenia. Uzgodniono, że pod pojęciem fotografii należy rozumieć wszelkie statyczne formy zapisu obrazu zarejestrowanego za pomocą światła i niezależnie od techniki wykonania oraz nośnika, na którym dany obraz został utrwalony. H. Staszewska zastanawiała się, czy niezbędny jest zapis w § 3 ust. 2, który mówi, że dokumentację fotograficzną stanowią zapisy aktualnej rzeczywistości, a przecież dokumentacja aktowa także odzwierciedla aktualną rzeczywistość. Z. Marek zaproponował scalenie ust. 1 i 2, na co zgodzili się członkowie CKM. Z kolei w ust. 3 pojawił się problem postępowania z kopiami. K. Follprecht zauważyła, że fotografia pokazuje jakieś wydarzenie, natomiast wykonanie kopii nie rejestruje wydarzenia. W ust. 3 po sugestii B. Nowożyckiego uwzględniono także mikroformy.

Zastanawiano się także czy obiekty, tj. fotografie stanowiące integralną część jednostek archiwalnych należy numerować, a jeśli tak - z czego powinien składać się indentyfikator obiektu. M. Zdunek zwrócił uwagę, że numer taki powinien być unikalny. Z. Marek zaproponował numerowanie fotografii w obrębie jednostki archiwalnej. A. Laszuk przytoczyła definicję obiektu zawartą w zarządzeniu nr 8 z 30 stycznia 2018 r. w sprawie inwentaryzacji materiałów archiwalnych oraz sporządzania i zatwierdzania elektronicznych inwentarzy archiwalnych dla zespołów (zbiorów) w archiwach państwowych, która mówi, że pod pojęciem obiektu należy rozumieć wchodzący w skład jednostki archiwalnej pojedynczy dokument (zapis) lub jego fragment, który z uwagi na wartość informacyjną może być przedmiotem opisu archiwalnego (np. list, memorandum, raport, druk, ulotka, mapa, fotografia, nagranie dźwiękowe). R. Górski zwrócił uwagę, że nie jest jasne, czy opisujemy dokumentację fotograficzną w rozumieniu definicji, czy też jednostkę archiwalną i obiekty. Stwierdził, że skoro w projekcie określa się, co stanowi jednostkę archiwalną w przypadku fotografii, należy także zdefiniować obiekt.

Następnie dyskutowano nad zagadnieniem formowania jednostek archiwalnych (§ 7). K. Plewka wyraziła opinię, że w sytuacji, kiedy twórca nadał materiałowi jakiś układ, należy ten układ utrwalić. A. Laszuk zauważyła, że brakuje łącznika między §§ 6 i 7. Zasugerowała dopisanie, że w przypadku przejęcia dokumentacji nieuporządkowanej należy uformować jednostki archiwalne. Uzgodniono też, że dublety otrzymać powinny tę samą sygnaturę, co jednostka archiwalna. Wątpliwości wzbudził jednak sposób oznaczania fotografii w ramach jednostki archiwalnej. H. Staszewska zasugerowała, aby w tej sprawie zwrócić się z zapytaniem do Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

K. Follprecht zapytała, w jaki sposób można ustalić, co jest dubletem, a co nie. H. Staszewska odparła, że dopuszcza się przechowywanie w zespole większej liczby egzemplarzy, które łącznie stanowią jedną jednostkę archiwalną. Z. Marek zaproponował, aby kwestię wartościowania uwzględnić w zarządzeniu obok zagadnienia brakowania.

Członkowie CKM nie zgodzili się z propozycją twierdząc, że problem ten uregulowany został odrębnym zarządzeniem.

Dyskutowano również nad kwestią numeracji negatywów i ich powiązania z pozytywami. H. Staszewska zaproponowała dopuszczenie nadawania klatkom negatywu numeracji ciągłej w obrębie zespołu (zbioru) archiwalnego.

Omawiano następnie elementy opisu jednostki archiwalnej. Uzgodniono, że należy zachować zgodność z kolejnością elementów opisu ujętych w zarządzeniu w sprawie inwentaryzacji. Dodano przykłady m.in. plików pozytywowch: JPG, TIFF, PNG, oraz negatywowch: RAW, DNG.

Rozważając problem informacji o nośnikach Z. Marek zaproponował, aby takie dane umieścić w miejscu przeznaczonym na uwagi. Odmienne zdanie wyraziły H. Staszewska, K. Plewka i K. Kalisz. Ponadto, przedstawiciele NAC zobowiązali się uzupełnić projekt o listę nośników, a także doprecyzować problem autorskich praw majątkowych.

Na tym zakończono pierwszy dzień posiedzenia.

Ad 3.

Drugi dzień posiedzenia rozpoczęto od wystąpienia M. Płuciennik, która przedstawiła propozycje opracowania materiałów muzycznych, elementy opisu jednostek archiwalnych, problem określenia formy zewnętrznej źródeł. Prezentacja stanowi załącznik nr 2 do niniejszego protokołu. H. Staszewska zasugerowała, aby autorka wystąpienia opublikowała swoje przemyślenia w formie artykułu, np. w czasopiśmie „Archeion”. Stwierdziła, że byłoby dobrze zbadać, jak duży jest zasób tego typu materiałów w archiwach państwowych.

Następnie kontynuowano prace nad w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii w archiwach państwowych. Dyskutowano nad zasadnością podawania w elementach opisu także informacji o programie graficznym, który wykorzystano do sporządzenia fotografii cyfrowej. B. Nowożycki stwierdził, że dane takie mogą być automatycznie pobrane z metadanych pliku. Z. Marek stwierdził, że może być to informacja dla użytkownika, czym może plik otworzyć. A. Laszuk zauważyła, że na taką informację należałoby przewidzieć odrębne miejsce w systemie informatycznym. H. Staszewska odparła, że jest to czynność techniczna. M. Zdunek stwierdził, że nie jest to przedmiotem zarządzenia, a raczej kwestią wtórną. Nie można przyjąć w zarządzeniu, że metadane fotografii powinny być automatycznie pobierane do systemu. Według M. Zdunka takie informacje stanowią metadane pliku, ale jeżeli jednak członkowie CKM zdecydują się dodać taki element opisu, należy określić miejsce, w jakim powinny się one znaleźć. B. Nowożycki zaproponował, aby dodać te informacje przy formie wewnętrznej.

W dalszej części dyskusji problemem okazało się określenie rozmiaru jednostki archiwalnej złożonej z wielu fotografii. Z. Marek i R. Górski stwierdzili, że skoro opisywana jest jednostka archiwalna, należy podać rozmiar jednostki, a nie pojedynczej fotografii tak, jak ma to miejsce chociażby w przypadku albumu i analogicznie do określania rozmiaru jednostki archiwalnej zawierającej dokumentację aktową. Nie należy zatem w tej sytuacji podawać rozmiaru każdej fotografii. Przewodnicząca CKM zarządziła głosowanie w tej sprawie: 5 członków poparło propozycję, aby podać rozmiar dla każdej fotografii, 4 było przeciwko.

Pozostałe zmiany miały charakter redakcyjny i uzgodniono, że do dyskusji nad projektem członkowie CKM powrócą na kolejnym posiedzeniu. Do tego czasu wszyscy zostali

zobowiązani do przygotowania przykładowych opisów jednostek archiwalnych, które również będą przedmiotem dyskusji.

Ad 4.

W dalszej części posiedzenia omówiono projekt zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji dokumentów dźwiękowych i filmowych w archiwach państwowych (załącznik nr 3), który opracowany został w NAC. Uzgodniono, aby otrzymał on strukturę analogiczną do projektu zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii w archiwach państwowych.

Dyskusję wywołała kwestia wykonywania kopii nośników analogowych. A. Laszuk i R. Górski stwierdzili, że przedstawione propozycje nie są jasne, bo nie wiadomo o jakie kopie chodzi i czemu one mają służyć. Te informacje należy doprecyzować.

A. Laszuk i Z. Marek zastanawiali się nad kwestią numeracji nośników – czy miałyby otrzymać sygnaturę archiwalną, czy inny identyfikator, który potrzebny byłby jedynie w celach porządkowych, a nie dla użytkownika. Stwierdzili, że ta kwestia wymaga przemyślenia.

Uzgodniono też, że należy uporządkować elementy opisu jednostki archiwalnej dla dokumentów dźwiękowych i filmowych według kolejności przyjętej w projekcie zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii.

Ad 5.

W dalszej części spotkania B. Nowożycki przybliżył zebrany standard „Records in Context RIC-CM”. Prezentacja stanowi załącznik nr 4 do protokołu. Obecny podczas spotkania Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych Wojciech Woźniak zapytał, czy standard ma przyszłość i czy może mieć wpływ na polską metodykę, a także czy w tym kontekście możemy myśleć o rozwoju systemu informacji archiwalnej i układzie elementów informacyjnych.

K. Plewka zauważyła, że podobne rozwiązanie wykorzystuje FilMOTEKA Narodowa Instytut Audiowizualny w przypadku opisu materiałów filmowych, tj. sposób określania relacji.

B. Nowożycki stwierdził, że RIC nie jest spójny i nie jest w pełni zgodny ze światowymi standardami.

H. Staszewska zauważyła, że jesteśmy w kluczowym momencie – są fundusze na budowę nowego systemu ZoSIA i jakaś koncepcja systemu powinna się pojawić.

Głos zabrała A. Laszuk, która podzieliła się doświadczeniami zdobytymi podczas tłumaczenia standardów ISAD (G), ISAAR CPF. W kolejnych tłumaczeniach zawierały one przykłady, które pokazywały, że stosujemy podobny opis archiwalny. W RIC natomiast kładzie się nacisk na twórców oraz funkcje i wydaje się, że powinniśmy zmierzać w tym kierunku. Wiązać się to będzie nie tylko z rozwojem systemu, ale przede wszystkim zmianą metodyki.

Naczelny Dyrektor stwierdził, że obecnie RIC nie jest czymś, co można w całości wykorzystać, w przeciwieństwie do standardów, które już stosujemy. RIC zawiera jednak szereg elementów, które można ewentualnie wykorzystać w przyszłości.

Ad 6.

Przewodnicząca podziękowała wszystkim za aktywne uczestnictwo. Zwróciła uwagę, że zgodnie z planem posiedzenia CKM powinna jeszcze zaopiniować zarządzenie w sprawie postępowania z rozbitymi zespołami (zbiorami) archiwalnymi w archiwach państwowych.

Zauważono, że to Naczelny Dyrektor decyduje o rozmieszczeniu zasobu archiwalnego i to on powinien wydawać zgodę na scalenia zespołów rozbitych, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w przepisie. Ponadto, uznano, że należy precyzyjniej sformułować zapis w § 2 oraz ze sformułowania „stanowią części innych zespołów (zbiorów)” wykreślić słowo „zespołów”. H. Staszewska zarządziła głosowanie. Za przyjęciem § 2 w obecnej formie zagłosowało 2 obecnych członków CKM, przeciwko była 1 osoba, a wstrzymały się 2.

CKM pozytywnie zaopiniowała projekt zarządzenia i zarekomendowała jednocześnie wprowadzenie do ewidencji archiwów wszystkich zespołów rozbitych.

Ad 7 i 8.

Przewodnicząca H. Staszewska raz jeszcze podziękowała wszystkim za udział i zamknęła posiedzenie. Jednocześnie ustalono, że kolejne spotkanie odbędzie się 24 kwietnia.

Robert Górski
Sekretarz

Hanna Staszewska
Przewodnicząca

Załączniki:

1. Projekt zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji fotografii w archiwach państwowych,
2. Metodyka opracowania źródeł muzycznych w archiwach państwowych - prezentacja,
3. Projekt zarządzenia w sprawie zasad porządkowania i inwentaryzacji dokumentów dźwiękowych i filmowych w archiwach państwowych,
4. „Records in Context RIC-CM w kierunku semantycznej interoperacyjności” – prezentacja,
5. Projekt zarządzenia w sprawie postępowania z rozbitymi zespołami (zbiorami) archiwalnymi w archiwach państwowych.